HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

גמ' מאי פרוה אמר רב יוסף [6] פרוה אמגושא: פרסו סדין של בוץ: מאי שנא של בוץ [7] אמר רב כהנא כדי שיכיר שעבודת היום בבגדי בוץ: בשחר היה לובש פלוסין של שמונה עשר וכו': ותנא מניינא אתא לאשמועינן הא קמ"ל דבציר מהני לא נעביד הא אי בציר מהני וטפי אהני לית לן בה דכולי עלמא מיהת דשחר עדיפי מנא לן אמר רב הונא בריה דרב עילאי אמר קרא [1] בד בד בד בד מובחר בבד

גמ' פרווה אמגושא. מכשף אחד בנגלה ושמו פרווה: **תנא מניינא אתא לאשמועינן.** דקתני הכל שלשים מנה וכי אין אנו יודעין ששמונה עשר ושנים עשר הרי שלשים: **הא קמ"ל.** להכי הדר כיילינהו לאשמועינן דהא דשלשים מנה סך הכל הוא דיהיב שיעורא ליטול מן ההקדש ובציר משלשים מנה לא ליעביד סך הכל: **הא אי בציר מהני.** דשחרית משמונה עשר וטפי אהני דערבית משנים עשר לית לן בה: **בד בד.** ארבעה זימני כתיב בלשיטת בגדי שחרית למימר דהוי בד בד המובחר בבד:

בד בד בד. נראה לי חד לגופיה וחד בד לשון לבד שאין לובש עמהן בגדי זהב כדרך שהוא עושה כל יומות השנה ובד שלישי לומר יותר טוב מבד של שאר יומות השנה והרביעי לומר שטוב משל ערבית אי נמי בד שלישי ורביעי מידרים הכי בד המובחר שבבד:

1. בְּתֹנֶת בַּד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ וּבְאַבְנֵט בַּד יַחְגֹּר וּבְמִצְנֶפֶת בַּד יַצְנִף בִּגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת בְּשָׂרוֹ וּלְבֵשָׁם: ויקרא טז ד

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הנ"מ באיסורא כו'. דמיעוטא ענביו אין נראה תיקון כ"כ. ע' מרלכי רפ"ג דסוכה שכתב דהוא דאורייתא:

רבינו חננאל

פי' פרוה שם אדם מגושי. ויש מן החכמים שאומרים כי חפר מחילה תחת הקרקע בקודש עד שיראה עבודת כהן גדול [ב]יום הכפורים, והרגישו הכהנים בחפירה באותו מקום וחפרו (ומצאנוהו) [ומצאוהו שם והרגוהו]. ונקראת אותה הלשכה על שמו. פרסו סדין של בוץ. ולמה של בוץ, אמר רב כהנא שיכיר שעבודות היום בבגדי בוץ. פילוסין והנדווין שניהן לשון מלבוש הן בלשון [ערבי]. הכל ל' מנה. כלומר אלו נוטל מן ההקדש כו' ולדברי הכל של שחר מעולין משל ערבית.

תוס' ישנים (המשך)

שמעון לאו היינו רבנן דהכא, לגלילהו מקלא (ספק) [אחר נפק], אלא סבירא [להו] כרבי דהתם, ור' אלעזר בר' שמעון כרבי דהכא. **אפילו תימא בשהגיע לצירוף דבר שאינו מתברין מותר.** וכגון דלא הוי פסיק רישא, ואפילו בפסיק רישא מיתוקמא וכגון שאין הכלי שלו וכדאמרינן בהבונה [שבת קג, ב] לא לריכא דקעביד באלעא דאבריה. מיהו לר' יהודה מיהא יכול להיות אסור מטעם מלאכה שאינה לריכה לגופה דמיכ עליה לר' יהודה דהכא, דבהבונה לא איירי אלא לר' שמעון דווקא. **ומי אמר אביי הכי והאמר** בו'. וא"ת מאי פריך מבהבונה דהוי פסיק רישא לצירוף דלא הוי פסיק רישא, אלא הוי פסיק רישא הוי מייב לר' יהודה בכלי דאבריה משום מלאכה שאינה לריכה לגופה כדפרישית. ותירץ ה"ר אלחנן דהכי פריך, מדאסור מן התורה דבר שאינו מתברין בפסיק רישא יש לנו לאסור מקמתא מדרבנן אפילו לא הוי פסיק רישא. וכיון תיר דאפילו לא הוה ידע מעיקרא חילוק בין פסיק רישא לנא פסיק רישא, דאמרינן בתס לא הבית [שבת קנג, ב], ואע"ג דר' יהודה מחייב במלאכה שאינה לריכה לגופה היינו כגון שמתברין לעשות גוף המלאכה ואינו לריך לגופה כגון הורג נחשים ועקרבים על ידי מן[נגנ]ל בקוף פרק כל כתבי הקדש [שם קכח, ב], אבל הכא שאינו מתברין לגרף היה סבור שאין בהן חיוב אלאכה שאינה שמעון לאו היינו רבנן דהכא, לגלילהו מקלא (ספק) [אחר נפק], אלא סבירא [להו] כרבי דהתם, ור' אלעזר בר' שמעון כרבי דהכא. **אפילו תימא בשהגיע לצירוף דבר שאינו מתברין מותר.** וכגון דלא הוי פסיק רישא, ואפילו בפסיק רישא מיתוקמא וכגון שאין הכלי שלו וכדאמרינן בהבונה [שבת קג, ב] לא לריכא דקעביד באלעא דאבריה. מיהו לר' יהודה מיהא יכול להיות אסור מטעם מלאכה שאינה לריכה לגופה דמיכ עליה לר' יהודה דהכא, דבהבונה לא איירי אלא לר' שמעון דווקא. **ומי אמר אביי הכי והאמר** בו'. וא"ת מאי פריך מבהבונה דהוי פסיק רישא לצירוף דלא הוי פסיק רישא, אלא הוי פסיק רישא הוי מייב לר' יהודה בכלי דאבריה משום מלאכה שאינה לריכה לגופה כדפרישית. ותירץ ה"ר אלחנן דהכי פריך, מדאסור מן התורה דבר שאינו מתברין בפסיק רישא יש לנו לאסור מקמתא מדרבנן אפילו לא הוי פסיק רישא. וכיון תיר דאפילו לא הוה ידע מעיקרא חילוק בין פסיק רישא לנא פסיק רישא, דאמרינן בתס לא הבית [שבת קנג, ב], ואע"ג דר' יהודה מחייב במלאכה שאינה לריכה לגופה היינו כגון שמתברין לעשות גוף המלאכה ואינו לריך לגופה כגון הורג נחשים ועקרבים על ידי מן[נגנ]ל בקוף פרק כל כתבי הקדש [שם קכח, ב], אבל הכא שאינו מתברין לגרף היה סבור שאין בהן חיוב אלאכה שאינה

לאמרי תרוייהו מודה רבי שמעון בפסיק רישא ולא יאות ומשני לא נלרכה דעביד באלעא דחבריה שאינו נהנה כלוס ומכל מקום אסור לכתחילה כמו שאפרש בסמוך אלא שאין חייב חטאת הא באלעא דידיה חייב חטאת ואע"ג דאין מתכוין לייפות קרקע חייב כיון דהוי פסיק רישא ונהנה הוא ולא דמי לאותה את הגחלים להתחמם בהן והוצרו מאליהן דהוי מלאכה שאינה לריכה לגופה ופטור לרבי שמעון שאין נהנה כלל בהבערה זו שבלא תוספת הבערה יש כל כך גחלים שיוכל להתחמם בהן וא"כ בבור לא נתכוון להבעיר אבל בהבית דהבונה (שבת דף קג.) כיון שהוא נהנה אגן סהדי שהוא מתכוין לייפות מיהו קשה דבשמעתין משמע דדבר שאין מתכוין אפי' פסיק רישא לא הוי דאורייתא לענין שבת אלינא דר' יהודה דע"כ לירוף עששיות פסיק רישא הוא מדפריך עלה מהבית דבהבית אפי' הכי אמר דמדרבנן הוא ובהבית [דכריתות] מחייבין לרבי יהודה בהבית דהמותה את הגחלים שנתכוון לכבות העליונות והוצערו התחתונות אף ע"ג דלא מכוין להבעיר התחתונות וי"ל לירוף עששיות לא הוי פסיק רישא ואפילו הכי פריך שפיר מדמשני אביי לא לריכא אלא לר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור מדאורייתא אע"ג דלא הוי פסיק רישא ובערוך[3] פי' בע"א הבית דהבונה לא לריכא דעביד באלעא דחבריה כיון שאין נהנה כלל בייפוי קרקע חבירו אפי' אפילו לכתחילה אע"ג דהוה פסיק רישא והא דאמר מודה רבי שמעון בפסיק רישא ה"מ בדבר שהוא נהנה כגון באלעא דידיה וקונן בהבית שהוא נהנה ומתון כך המיר ברזא הכרוכה בפשתן למשון ממנו בשבת אע"ג דקא עביד סחיטה והוי פסיק רישא הואיל ואינו נהנה באותה סחיטה דקא אזיל לאיבוד ומותר ולאו דאיה היא מהבית דקעביד באלעא דחבריה דלשמרי לכתחילה דהתם לענין חיוב חטאת קאמר דאין חייב חטאת ומיהו איכא למימר דאסור לכתחילה ועוד הבית הערוך דאיה לדבריו מדאמר פ' ר' אליעזר דמילה (גס זה שם) ואמרי אליבא דרבי שמעון אלו בשר מאי עביד ליה באומר אבי הבן לקון בהבית בנו הוא מתכוין ופריך ואי איכא אחר ליעביד כדרים לקים ומשני דליכא אחר אבל אי איכא אחר היה מותר לכתחילה אלמא שרי רבי שמעון פסיק רישא לכתחילה בדבר שאינו נהנה ואין זו דאיה דהא דמוקי ליה בהבית דהבן כו' הייטו מקמע דשמע מרבא דמודה רבי שמעון בפסיק רישא בדקא מסיק התם לבתר דשמע מרבא סברה ולהכי פריך ואביי אליבא דר"ש כיון דפליג אף בפסיק רישא וא"כ לא שנא פסיק רישא משאר שאינו מתכוין אלו בשר מאי עביד ליה אבל למאי דמסיק דלאביי נמי מודה בפסיק רישא ל"ש אביו ל"ש אחר ועוד מה דאיה היא מהתם דילמא התם בדאורייתא שרי אבל מדרבנן איכא למימר דאסור מיהו איכא למימר דהכי מייתי דאיה כיון דבשאר [איסורי] דלא בענין מלאכת מחשבת מותר מן התורה אין סברא לאסור גבי שבת אפי' מדרבנן ודאי אי בשאר איסורי אסור מדאורייתא משום דלא בענין בהו מלאכת מחשבת אז היה ראוי לגזור גבי שבת מדרבנן להשוותו לשאר איסורי אע"ג דמדאורייתא שרי משום מלאכת מחשבת מיהו לגמרי אבל למאי דמסיק דלאביי בפסיק רישא ובקלינא בהבת אסור מדאורייתא אע"ג דלא מיכוין וא"כ בשבת אסרינן לכתחילה ל"ש אביו ול"ש אחר ואדרבה משם קשה לפי' הערוך מדלא קאמר אלא לאביי אי בשר מאי עביד ליה אבל לרבא דסבירא ליה מודה ר"ש בפסיק רישא לא שני ליה בין אביו בין אחר כיון דסבירא ליה בשבת דמדרבנן [אסור] פסיק רישא אע"ג דמדאורייתא שרי משום מלאכת מחשבת מכלל דבשאר איסורי אסור מדאורייתא ועוד מייתי דאיה מפרק כל כתבי (שם דף קיז.) דשקיל ליה בצרחי ואע"ג דמודה ר"ש בפסיק רישא הואיל ואין נהנה מותר ואינו דאיה כמו שפי' שם רש"י דלאו מלאכה היא דאין דרך הפשט בכך עוד יש לפרש דשקיל ליה בחתיכות קטנות כל כך שאין בהם בחתת מהן לעשות קמיע הלכך לא חשיב עור ואין זה הפשט עוד הבית דאיה מדאמר פ' לולב הגזול (סוכה דף לג.) אין ממעטין אותו בי"ט משום ר' אלעזר בר"ש אמר ממעטו ופריך הא קא מתקן מנא ומשני הכא במאי עסקינן שליקטן לאכילה ודבר שאין מתכוין מותר ופריך והא מודה ר"ש בפסיק רישא לא לריכא דאיה היא הושענא אחריתי דמאחר שאינו נהנה בדבר מותר אע"ג דהוי כפסיק רישא ואין לדחות ולומר מאחר דאיה היא הושענא אחריתי לא הוי מתקן כיון דאינו נהנה בלשם מלאכה דאם כן מאי דוחקיה למימר ר' אלעזר בר"ש סבר ליה כאבוה דאמר דבר שאינו מתכוין מותר אפי' כר' יהודה מלי לאוקמי מהאי טעמא מיהו יש לדחות מאחר שאותו תיקון אפילו במתכוין אינו אסור אלא מדרבנן [6] דמיעוט ענביו אין נראה תיקון כל כך שיחשב תיקון מן התורה לא גזרו ביה רבנן כיון שאין נהנה ולדברי הערוך אתי שפיר הא דאמר בפ' כל התדיר (מנחות דף לא:) המתנדב יין מביא ומזלפו על גבי האישים ופריך והא קא מכבה ומוקי לה כר"ש דאמר דבר שאין מתכוין מותר ואפי' דהוי פסיק רישא שאי אפשר לזלף על גבי האישים שלא יכבה מתיר ר"ש לכתחילה מאחר שאין נהנה מיהו אין נראה דברי הערוך דהא מפיס מורסא כדי להוציא ממנה לחה פטור אבל אסור [7] אי לאו משום לערא דאיכא דר"ש שאינו נהנה כלל ואינו מתכוין כלל לבנין הפתח וכן קשה ממחט של יד ליטול בה את הקוץ ומפרש לה בסנהדרין (דף פה.) אלינא דר"ש דאמר מלאכה שאינה לריכה לגופה פטור עליה ודוקא משום לערא דגופה הא לאו אב הכי לא אע"ג דלא מיכוין לעשות תבורה כי אם להוציא הקוץ מלאכה שאינה לריכה לגופה פטור עליה דכל התדיר דלאו פסיק רישא הוא שמזלפו בטיפים דקות אי נמי על גבי האישים דאי לאפשר שלא יכבה יכבה את האש[8]: **פרווה אמגושא.** פי' בערוך וזה לשונו יש מן המכמיס שאומרים כי חפר מחילה תחת הקרקע בקדש עד שיראה עבודת כהן גדול והרגישו הכהנים בחפירה ומצאוהו וקרא אותה הלשכה על שמו: [9] **הנדווין של ח' מאות** זוז. לא ידענא אמאי לא קאמר של ח' מנה דקאמר בריש אל י"ב מנה ועוד ק"ל אמאי לא קא תני במילתיה דר"מ שהן עשרים מנה דקתני בסיפא במילתייהו דרבנן שהן שלשים מנה מיהו הא לא קשה דמשום דבריש לא תנא כולה מילתא בלשון מנה להכי לא קתני נמי בסיפא בסך הכל לא בלשון מנים ולא בלשון זוזים מיהו (ממנה) היא גופה תימה לי אמאי לא קתני בריש הכל בלשון מנים וליכא לאימר דמ' מאות זוז דקאמר זוזי פשיטי נינהו כי ההיא דס"פ אע"פ (כתובות דף סד:) ונותן לה כלים של ג' זוז דמפרשה התם[10] ג' זוזי פשיטי זוזי מדינה שהן שמינית של דינרי צורי וכן היא דפ' מלאת האשה (שם דף סז.) דהמשיא יתומה לא יפחות לה מג' זוז חדא דמאי נפקא מינה ולימא הנדווין של מנה סך הכל י"ג מנה ועוד מסתמא בזוזי צורי איירי דהוו להו של שחרית עדיפי מנייהו רק שלש דומיא דרבנן ומשמע י"ל אין הלשון נופל בטוב לומר שמונה מנה: **בד בד בד.** נראה לי חד לגופיה וחד בד לשון לבד שאין לובש עמהן בגדי זהב כדרך שהוא עושה כל יומות השנה ובד שלישי לומר יותר טוב מבד של שאר יומות השנה והרביעי לומר שטוב משל ערבית אי נמי בד שלישי ורביעי מידרים הכי בד המובחר שבבד:

[6] [מוקין סב:], [7] לעיל לא:, [8] [בכך מכר ובכך פסקן], [9] [ע"ש מוס' שבת מא: ד"ה מיתסן], [10] [דף סה:], לעיל במשנה, [1] [דף סה:],

מוסף רש"י

שעבודת היום בבגדי בוץ. שם היום עליו עבודה שהיא בבגדי בוץ, לפי שאינו רגיל לשרת בלא שמונה בגדים, ויש מהן של זהב כגון ציץ וחשן ואפוד ופעמוני המעיל (לעיל לא:).

תוס' ישנים

ארבע אמות ומחוץ ומתפלל של מוספין. מיהו עיקר מלוחן בשם שעות או בשם ומחלה שהוא עיקומו של יום כדפי' בריש תמיד נשחט, ואם לא התפלל יכול להתפלל תפילת מוספין כל היום כדדרשינן בתמורה [יד, ב] (ובפ"ק) [ובפ"ב] דמגילה [כ, ב] מלמד שכל היום כשר למוספין. וא"ת אמאי קאמר ר' יוחנן בפרק תפילת השחר [כח, ב] המתפלל תפילת המוספין לאחר שבע נקבה פוטר ב) אמאי לא קאמר אחר שש, כיון שאין מלוחו אלא בשש או בשש ומחלה שהוא עיקומו של יום דמשמע בריש תמיד נשחט. י"ל שאין הבעלים בקיאין בחלי שעה שיוכלו לכוין אותה חלי שעה, ולהכי נקט שבע. אי נמי חלי שעה היו שוהין להתפלל על הקרבן שיתקבל ברצון אחר שיקריבוהו. ומיהכא אומר דכיון שאין הכפורים להתפלל תפילת המוספין אחר שבע כיון שמעת עבר, יש לך להקדים תפילת המנחה וחזן מוספין לאמר ר' יוחנן בפרק כל התדיר [זבחים לח, ב] ובתפילת השחר [ברכות שם] (הילכך) [מלכה] מתפלל של מנחה ואחר כך של מוספין, פי' לאיש ליה כדבון דר' יהודה לאיש ליה תדיר קודם כיון שהגיע זמן שיחס, ובשנה שביעית אייר דמומכא בפ' תפילת השחר גבי בשמעתא דעד ולא עד בכלל, אבל ביוחנלמי לפרק תפילת השחר גבי ר' חייא בשם ר' יוחנן תפילת המנחה ותפילת מוסף, תפילת מנחה קודמת (הוא כגון) [הוון בעין] למימר בשאין ביום כדי להתפלל שחיכון, אבל יש ביום כדי להתפלל שחיכון תפילת המוספים קודמת, ר' נתן בר טוביי [אומר] אפילו יש ביום כדי להתפלל [שחיכון] תפילת המנחה קודמת, והתנא הקדים תפילת המנחה לתפילת המוספים יפה לשעבר הא לכתחילה לא, בדא פתר לה בשלא הגיע זמן תפילה כהדה דר' יהושע בן לוי הוה מפקד לתלמידיו אי הוה לכון תריסעון ומטא יומא לתשע שעין ועד כדון לא מליקמון הוון (מעלון) [מלגון] המנחה עד לא תפקון, עד כאן הירושלמי. אבל אין המלות שלנו סוגר כן בברכות [שם] דאפילו זמן מנחה גדולה דהיינו בשעה ז' קאמר זמנן תפילת המנחה קדמה. **איברי תמיד קודמין למנחה שנאמר העולה עולה ראשונה.** מיהו אין זה אלא אסמכתא בעלמא דמיפוק לי שכן (תלי) [מיני] דמיס קדמי למנחת כדאיתא בפרק כל התדיר [זבחים פט, ב]. ואיכא למימר דקרא לא אתא אלא לסבי מעשעת דפרשיות. **לעולם רבנן.** משום דבפ"ק מוקי אביי לסדר יומא כדרבנן מוקי לה הכא כרבנן. **ובפירורא לא מיירי.** וכין דס לאמרים דעקר לפי סדר עבודות התמיד נקבו מילתיה. **מה מנחת הבקר קבורת קודמת לנסכים.** והכי נמי קודמת לאברים דהא הסדר הקטרת וחיבורים ומנחה וחביתים ונסכים, מ"מ נמי תמיד הערב אין לנו להקדיש קטרת לאיברים מדלא כתיב כאיברי (התמיד) [הנקר]. **במנחת הבקר כתיב ולא באיברי הבקר.** דהכי משמע ואת הכבש השני תעשה והקטרת איברין בין ערבים, והדר אמר דמנחת הבקר תעשה לה דמנחת הערב לאיות מאוחרת לאחר איברים וקטרת דמנחת הבקר, ומדשייריהו לאיברים דהוה משמעי בהן בריש קרא דכתיב תעשה בין הערבים הכי משמע דווקא המנחה אל ערב תהא מאוחרת כשל בקר, אבל איברי הערב לא יהו מאוחרין כשל בקר, דשל בקר אחר קטרת ושל ערב יקדום לקטרת אלמא קטרת אל בין הערבים אחר האיברים. כך נראה בעיני עיקר. לשון הג"ה רבינו שמואל. **ולא באיברי הבקר.** דימה לה"ר יוסף הכי מלינו לגמיר שיקדמו איברים לקטרת והלא אמרנו לעיל דאיברים ופדרים הוכשרו כל הלילה, ובעינן נמי לגמיר לעיל שעבודת לילה הוא, ובתמיד נשחט [פסחים נח, ב] אמרינן קטרת קודם לגרות כו' וא"כ צריך שיהא הקטרת מבעוד יום. ופי' דאם שהה האיברים עד שאין זמן להקריב שיהם יקריב הקטרת קודם לגילה קודם לגרות ויקריב האיברים בגילה.

אמר קרא לבבש האחד. והיינו קרא דאמרינן בפרק בתרא דמגילה [כח, ב] אם נאמר כבש (ולא) [לאמר] נאמר אחד. מגו(ו)מגם היה רבינו לומר כתב אחד ומיהו בשבע זה, מה יש לחוש אם שתן אחד והוה קאי אשל ערבית ויעמד אחרים מערבית. וקשה נראה לי דמשום דין הוא יותר שילמד ערבית משחרית, וגם מלינו שמגלה בשחרית ללמוד על ערבית במקום אחר לעיל בשמעתא הבקר ובנסכו תעשה וגו'. **בחבונה וחד בנדבה וצריכ.** והא דאמרינן לקמן בפרק בא לו [ע, ב] שני אילים הן אחד האמור כאן ואחד האמור בחומש הפקודים [ר' אלעזר בר' שמעון אומר שני אילים הן] ומאי אחד המיוחד שבעדרו ואחד בחובה ואחד בנדבה וצריכי, הוא ר' אלעזר בר'